

УДК 327.8:327(477):327.56

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2026.65.55>

РЕКОНФІГУРАЦІЯ ДИПЛОМАТІЇ: УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД У ФОРМУВАННІ СУЧАСНИХ ГЛОБАЛЬНИХ ПРАКТИК

Ростислав Романюк

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
факультет міжнародних відносин,
кафедра міжнародних відносин і дипломатичної служби
вул. Січових Стрільців, 19, 79000, м. Львів, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-5573-1474>*

Наталія Романюк

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
факультет міжнародних відносин,
кафедра європейських та регіональних студій
вул. Січових Стрільців, 19, 79000, м. Львів, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-0772-9369>*

Стаття присвячена вивченню трансформації сучасної дипломатії крізь призму українського досвіду періоду повномасштабної війни. У центрі дослідження перебуває проблема зміни тих аналітичних рамок, у межах яких дипломатія інтерпретується як специфічна форма міжнародної політичної взаємодії. Зростання складності глобального інформаційного середовища, інтенсифікація темпоральної динаміки політичних процесів та розширення кола акторів міжнародної політики формують нову конфігурацію дипломатичної діяльності, що розширює межі класичної моделі дипломатії, як міждержавних переговорів і процедурної координації зовнішньополітичних рішень.

Увага зосереджена на низці взаємопов'язаних змін, які проявляються у сучасній дипломатичній практиці. До них належить формування режиму оперативної хронополітики, у межах якого швидкість реагування перетворюється на ключовий параметр зовнішньополітичної ефективності; інструменталізація стратегічного соціального тиску через механізми публічної дипломатії та цифрової мобілізації; поширення стратегічного сторітелінгу та візуальних наративів як засобів формування міжнародної підтримки; інституалізація мережево-центричної дипломатії, що інтегрує державних і недержавних акторів у багаторівневу систему зовнішньополітичних взаємодій; утвердження стандарту радикальної прозорості як нового режиму комунікаційної легітимності в умовах інформаційної конкуренції.

Окрему увагу приділено трансформації культурної дипломатії, яка щораз інтенсивніше функціонує як простір ідентичнісної боротьби за інтерпретацію історичних наративів і символічних ресурсів у глобальному публічному просторі. У цьому контексті український досвід є специфічною «лабораторією» для нових дипломатичних практик, пов'язаних з експериментальною реконфігурацією темпоральності, суб'єктності та комунікаційних форматів міжнародної політики.

Методологічною основою дослідження є концептуально-рефлексивний підхід до вивчення дипломатії, що дає змогу розглядати її як складну систему дискурсивних і комунікативних практик, через які формуються елементи міжнародної реальності. Стаття демонструє, що український дипломатичний досвід актуалізує потребу у перегляді традиційних теоретичних уявлень про межі, суб'єктність і темпоральну логіку дипломатичної діяльності у сучасному глобальному середовищі.

Ключові слова: зовнішня політика, українська дипломатія, трансформація дипломатії, мережево-центрична дипломатія, м'яка сила, культурна дипломатія, хронополітика, сторітелінг, дискурс, глобальні процеси.

© Романюк Р., Романюк Н., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

Постановка проблеми. Зміни у міжнародних відносинах, що набули значного прискорення в умовах повномасштабної російської агресії проти України, актуалізують потребу онтологічної ревізії сучасної дипломатії. Йдеться не лише про становлення нових інструментів або комунікаційних форматів, а й про поступову трансформацію традиційних епістемологічних рамок, у межах яких дипломатична діяльність інтерпретується як особлива форма організації міжнародної політики. Український досвід функціонування держави у режимі зтяжної війни та міжнародно-політичної кризи демонструє появу низки практик – від темпоральної інтенсифікації ухвалення рішень до мережевої інституалізації зовнішньополітичної взаємодії, які змінюють уявлення про межі, суб'єктність та операційну логіку дипломатичного процесу.

З українських перспектив ця трансформація набуває особливого значення, адже саме в умовах екзистенційної загрози державності відбувається прискорене формування нових режимів дипломатичної раціональності. Практики оперативної хронополітики, стратегічного сторітелінгу, мережево-центричної взаємодії або радикальної прозорості формують передову конфігурацію зовнішньополітичної діяльності, у якій дипломатія функціонує як складна комунікативна практика, що інтегрує державні інституції, цифрові платформи, мережі громадянського суспільства та глобальні інформаційні аудиторії. Саме ця гібридизація інституційних і комунікаційних структур закладає основи для перегляду традиційних теоретичних уявлень про дипломатію як сферу виключної компетенції держави.

Актуальність такого аналізу полягає не лише в емпіричній унікальності українського досвіду, а й у його концептуальній репрезентативності для вивчення більш масштабних змін міжнародної політики. Нині Україна функціонує як своєрідна «лабораторія» з експериментальної реконфігурації темпоральності, суб'єктності, комунікаційних форматів і джерел легітимності зовнішньополітичної діяльності. У цьому сенсі аналіз українського дипломатичного патерну дає змогу (пере)осмислити усталені епістемологічні підходи, які традиційно використовуються політичною наукою під час вивчення дипломатії як форми міжнародних взаємодій.

Аналіз досліджень і публікацій. Особливості змін у сучасній дипломатії є предметом досліджень низки відомих іноземних учених, серед яких К. Бйола [21], П. Керр [30], К. Константину [23], А. Купер та Дж. Корнат [24], О. Сендінг [33], П. Шарп [34] та ін. Актуальні проблеми дипломатичної діяльності порушують також українські науковці, зокрема Є. Габер [1], Н. Карпчук [2], І. Климчук [3], В. Кубко [5], В. Меженська [7], Г. Перепелиця [9], В. Резніков і Ю. Коваль [10], І. Сухорольська та Я. Турчин [13], Р. Тістик [14], І. Хоменська й О. Іващук [16]. Метатеоретичні рамки сучасного розвитку міжнародних відносин пропонують Р. Романюк та Н. Романюк [11].

Метою статті є концептуалізація змін у сучасній дипломатії крізь призму українських інновацій (реалізованих у контексті реагування на повномасштабну агресію Росії проти України), що охоплюють темпоральну інтенсифікацію зовнішньополітичних рішень, мережеву реконфігурацію суб'єктності, нарatively-візуальну інструменталізацію міжнародної комунікації та виникнення нових джерел політичної легітимності.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У сучасному науковому дискурсі не досить розробленим залишається питання системних трансформацій дипломатичних практик, спричинених зміною темпоральних характеристик та розширенням суб'єктного складу дипломатичної діяльності, а також зміщенням джерел легітимності зовнішньополітичних рішень у напрямі до посилення ролі мережевих структур і публічних форм політичної мобілізації. Це актуалізує необхідність ґрунтовного наукового осмислення українського досвіду, який є специфічним кейсом з реконфігурації сучасного дипломатичного патерну.

Методологічна основа дослідження ґрунтується на концептуально-рефлексивному підході до аналізу міжнародної політики, в межах якого дипломатія розглядається не лише як інституційна практика або сукупність зовнішньополітичних інструментів, а як особлива форма дискурсивної репрезентації політичної дійсності. Така перспектива передбачає зміщення аналітичного фокусу з опису конкретних подій або рішень до дослідження тих рамок, у межах яких дипломатична діяльність набуває власного онтологічного статусу як легітимна форма міжнародної взаємодії. Такий підхід відповідає метатеоретичній логіці аналізу, за якої центральним об'єктом дослідження стають не лише практики дипломатії, а й епістемологічні передумови, що визначають їхню інтерпретацію в політичній науці.

Аналітичний інструментарій дослідження поєднує елементи дискурсивного аналізу, концептуальної реконструкції та інституційно-комунікаційного підходу до міжнародних відносин. Дискурсивний вимір дає змогу простежити трансформацію смислових режимів дипломатичної комунікації, включно з появою наративних та візуальних форм політичної аргументації. Концептуальна реконструкція спрямовується на виявлення аналітичних категорій (оперативна хронополітика, стратегічний соціальний тиск, мережево-центрична дипломатія, радикальна прозорість або ідентичнісна дипломатія), через які характеризується нова конфігурація зовнішньополітичної діяльності. Інституційно-комунікаційна перспектива, своєю чергою, дає змогу розглянути дипломатію як складну мережу взаємодії державних і недержавних акторів, що функціонують у межах спільного інформаційного простору та формують багаторівневу структуру міжнародної політичної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Динаміка сучасного міжнародного середовища, що трансформується під впливом військових дій, гібридних конфліктів, інформаційної насиченості та мережевих форм політичної мобілізації, актуалізує потребу у переосмисленні дипломатії як специфічного способу організації міждержавних взаємодій. З цього погляду дипломатична практика дедалі більше перетворюється на складну комунікативну систему, що поєднує темпоральну інтенсифікацію рішень, конкуренцію наративів у разі інтерпретації подій та розширення суб'єктного поля міжнародної політики.

Український досвід функціонування держави в умовах повномасштабної війни створює унікальні емпіричні обставини, в межах яких ці процеси проявляються з особливою інтенсивністю. Саме тому аналіз українських дипломатичних практик дає змогу виявити низку структурних зрушень – від формування режиму оперативної хронополітики до інституалізації мережево-центричної взаємодії та наративної інструменталізації міжнародної комунікації. Подальший виклад матеріалу спрямований на концептуальну реконструкцію цих процесів як елементів широких трансформаційних змін у дипломатії, що розгортаються у глобальному просторі.

Перехід до «оперативної хронополітики» (War Tempo Diplomacy). У сучасних умовах стрімкого ускладнення міжнародного середовища та радикального прискорення інформаційних потоків українська зовнішня політика є одним із найбільш показових прикладів трансформації дипломатичної практики – від традиційного дотримання процедури до режиму, який можна означити як «оперативну хронополітику». Консолідація міжнародної санкційної архітектури, розгортання координаційного механізму Ukraine Defense Contact Group, укладення Чорноморської зернової ініціативи чи форсоване набуття Україною статусу кандидата в ЄС експлікують цей феномен «часової компресії».

Перехід до режиму «оперативної хронополітики» означає глибоку трансформацію темпоральної логіки дипломатичної діяльності [20, с. 21–29], в межах якої час перестає бути нейтральним ресурсом і перетворюється на ключову стратегічну змінну. Класична дипломатія, виходячи з припущення про відносну стабільність міжнародного середовища,

базувалася на переконанні, що легітимність рішень визначає насамперед дотримання процедурних норм, а не швидкість реагування. Український досвід радикально змістив цей баланс, продемонструвавши, що в умовах повномасштабної війни та гібридних загроз саме зволікання з прийняттям рішень перетворюється на політичну поразку, а інколи становить безпосередню загрозу державному суверенітету.

З цього погляду дипломатія функціонує уже не як інституційно інерційний механізм, а як постійний кризовий процес, синхронізований із воєнною та інформаційною динамікою [18]. Українські дипломатичні практики засвідчують перехід від вертикально організованих процесів ухвалення рішень до горизонтальних мереж оперативної координації, у яких ключову роль відіграють неформальні канали комунікації, захищені цифрові платформи та режим постійної доступності суб'єктів дипломатичної діяльності. Формальна легалізація рішень у вигляді нот, меморандумів чи міжурядових угод дедалі частіше виконує вторинну функцію, фіксуючи постфактум уже прийняті в режимі реального часу політичні домовленості. Таким чином, ідеться про структурну інверсію між процесом і результатом: спочатку формується політичний ефект – санкційне рішення, публічна позиція, військова чи фінансова підтримка, і лише згодом він набуває інституційно-правового оформлення. Дипломатична діяльність стає ближчою за логікою до оперативного управління в кризових системах, аніж до класичної міждержавної переговорної моделі. Це означає не лише прискорення темпу, а й зміну критеріїв професійної компетентності дипломата: вирішальним стає вміння працювати в умовах невизначеності, дефіциту часу та постійного інформаційного тиску.

Глобальний ефект цієї трансформації полягає у вимушеній адаптації дипломатичних апаратів інших держав до нового стандарту темпоральності. Зокрема, скорочення процедур внутрішнього узгодження публічних заяв, цифровізація погоджень чи делегування повноважень середньому рівню дипломатичної ієрархії – усе загалом свідчить про поступовий перехід від «дипломатії, орієнтованої на процедури» до «дипломатії швидкого реагування». У підсумку міжнародна політика позбувається характерного ототожнення з повільними переговорними процесами й перетворюється на безперервний потік мікрорішень, що мають негайні символічні та матеріальні наслідки. З цього погляду український досвід є прикладом нового виміру темпоральної раціональності сучасної дипломатії, у якому саме швидкість стає формою влади.

Стандарт радикальної прозорості (Radical Transparency). Традиційна дипломатична культура історично вибудовувалася на пріоритеті таємності як інструменті влади: доступ до інформації вважався ресурсом, що забезпечує переговорну перевагу, дає змогу підтримувати стратегічну невизначеність і мінімізувати репутаційні ризики. У цій парадигмі мовчання або утримання від публічних заяв трактувалися як ознака професіоналізму й контролю над ситуацією [31].

Стандарт радикальної прозорості, сформований і запроваджений Україною в умовах повномасштабної війни з Росією, став одним із найпомітніших зрушень у сучасній дипломатичній та державній комунікації. Він ґрунтується на розумінні того, що традиційні підходи, які полягали у стриманості, відкладеному розголошенні інформації або надмірній таємності, виявилися неефективними в умовах гібридних загроз, коли інформація є ключовим «полем бою». Таємність, яка вважалася необхідною передумовою безпеки, не лише втрачає свій захисний потенціал у нових реаліях, а й відкриває простір для маніпуляцій, поширення дезінформації та підриву суспільної довіри. Систематичне оприлюднення розвідувальних оцінок щодо намірів РФ, публічна експлікація масштабів руйнувань критичної інфраструктури та відкрита артикуляція потреб у ресурсному забезпеченні (зокрема, через офіційні канали розвідки та МЗС) набувають перформативного значення, трансформуючись у засіб конструювання міжнародних смислів.

Стандарт радикальної прозорості формує новий патерн у дипломатичній комунікації, який передбачає, що контроль більше не досягається через обмеження у поширенні інформації, а навпаки, завдяки її активному та випереджувальному оприлюдненню [12]. Адже в умовах гібридної війни інформаційний вакуум швидко заповнюється дезінформацією, а відсутність офіційної позиції відкриває простір для маніпулятивних наративів з боку супротивника. У відповідь формується стратегія випереджувальної комунікації, що ґрунтується на принципі «пребанкінгу»: розвідувальні або аналітичні дані про наміри ворога розголошуються ще до їхньої реалізації. Таким чином, інформація використовується не лише як інструмент для пояснення подій, а як засіб їхнього активного конструювання, зменшуючи ефект несподіванки та підриваючи довіру до агресора на міжнародному рівні.

Важливим складником цієї стратегії є супровідна правдивість щодо власних втрат і обмежень. Відкриті повідомлення про пошкодження інфраструктури, гуманітарні потреби чи військові виклики змінюють логіку кризової комунікації: замість традиційного «заспокоїливого» дискурсу формується режим прямої взаємодії із суспільством і міжнародними партнерами на основі верифікованих фактів. Це сприяє становленню довіри нового типу, що базується на образі держави як актора, здатного визнавати власну вразливість і водночас мобілізувати підтримку завдяки прозорій аргументації.

Глобальний ефект цього стандарту полягає у зростанні очікувань щодо інформаційної відкритості з боку урядів загалом. Суспільства дедалі менше трактують мовчання або абстрактні формулювання як ознаку стабільності й щораз частіше інтерпретують їх як свідчення слабкості або як намір приховати реальний стан справ. У дипломатичній практиці це означає переорієнтацію з керування сприйняттям ситуації завдяки дозуванню інформації на управління довірою через її оперативне підтвердження. Прозорість перестав бути додатковою етичною вимогою, перетворюючись на функціональний ресурс міжнародної легітимності, без якого практично неможливо забезпечити ефективну комунікацію в кризових умовах.

Стратегічний сторітелінг та візуалізація (Narrative Warfare). Класична дипломатія спиралася на принцип нейтральності, де стриманий стиль і деперсоналізована риторика розглядалися як ознака професіоналізму та політичної раціональності [32]. Однак традиційна дипломатична мова, що тяжіє до формалізованої та переважно безособової риторики, виявляється не досить ефективною в умовах кризової динаміки сучасного світу, коли оперативність, емоційна залученість і здатність впливати на поведінкові реакції стають ключовими чинниками зовнішньополітичної результативності. Український досвід періоду російсько-української війни сприяв виникненню і широкому запровадженню у дипломатичну практику підходу, який можна означити як «стратегічний сторітелінг» – цілеспрямоване використання наративів, візуальних образів та емоційних форм звернення [8] з метою формування міжнародної підтримки, мобілізації партнерів та протидії агресивним інформаційним операціям. Стратегічний сторітелінг та візуалізація означають трансформацію семіотичної логіки дипломатичної комунікації, в межах якої мова фактів і формальних визначень поступається місцем наративним конструкціям, здатним мобілізувати емоційне сприйняття та формувати ціннісні рамки інтерпретації подій.

Сучасна українська дипломатія впроваджує стратегію сторітелінгу, де відеозвернення Президента до світових парламентів є не лише засобом комунікації, а й інструментом онтологізації українського досвіду в глобальному дискурсі. Окрім того, інструменталізація візуальних образів – від фіксації наслідків екоциду на Каховській ГЕС до руйнувань енергетичної мережі – свідчить про перехід до дискретних форм мобілізації міжнародної підтримки. Систематичне поширення візуальних доказів та мережевих кампаній (як-от

#StandWithUkraine) створює ефект безпосередньої присутності, формуючи цілісний інтер-суб'єктивний простір.

У новій конфігурації дипломатична комунікація вибудовується за логікою конкуренції наративів, адже держави змагаються не лише за матеріальні ресурси чи політичну підтримку, а й за право визначати домінуючий сенс подій. Короткі відеозвернення, візуальні свідчення з місць подій, персоналізовані історії людського досвіду перетворюються нині на ключові інструменти політичної аргументації. Вони апелюють не стільки до раціональної калькуляції інтересів, скільки до універсальних цінностей – справедливості, солідарності, співчуття, відповідальності, формуючи емоційний контекст, у межах якого політичні рішення сприймаються як морально виправдані та необхідні.

Ключовою зміною є також переосмислення ролі самого дипломата. Він більше не розглядається лише як «ретранслятор» офіційної позиції або технічний посередник між урядами, а перетворюється на активного продуцента смислів, здатного конструювати переконливі публічні образи реальності. Дипломатична діяльність у цьому вимірі набуває рис культурного продюсування, для якого важливими є навички роботи з візуальними форматами, драматургією повідомлення та емоційною динамікою аудиторії. Політичний меседж набуває релевантності не лише через точність формулювань, а й завдяки здатності викликати емпатію, резонанс і готовність до дій [15].

Інституційні наслідки цієї трансформації проявляються у зміні комунікаційних стандартів дипломатичної служби. Публічні виступи дедалі більше зближуються з форматами якісної журналістики та кінематографічного сторітелінгу, у яких важливу роль відіграють композиція кадру, ритм подачі, емоційна напруга та символічна насиченість образів. Тому держави змушені інвестувати у підготовку дипломатів, спроможних ефективно працювати перед камерою, взаємодіяти з візуальними матеріалами та адаптувати складні політичні сюжети до логіки масової комунікації.

У теоретичному вимірі стратегічний сторітелінг означає перехід від дискурсивної до наративної раціональності в міжнародних відносинах. Політична легітимність дедалі більше підкріплюється не формально-правовими аргументами, а здатністю створити переконливу історію, в якій події отримують моральну інтерпретацію та емоційну структуру. У такій конфігурації дипломатія функціонує як простір символічної боротьби, де контроль над смислами є не менш важливим, ніж контроль над ресурсами, а візуальний наратив перетворюється на один із ключових інструментів глобального впливу.

Інструменталізація «соціального тиску» (Strategic Social Pressure). У сучасній міжнародній політиці спостерігаємо стрімке переосмислення ролі публічної дипломатії, яка традиційно розглядалася як інструмент «м'якої сили», спрямований на сприятливе позиціонування держави в довгостроковій перспективі. Останнє досягалося завдяки поступовому накопиченню символічного капіталу довіри і симпатії. Ефективність публічної дипломатії вимірювалася, радше, в категоріях репутації та культурної привабливості, ніж у здатності безпосередньо змінювати конкретні політичні рішення іноземних урядів [25].

Українська дипломатична практика радикально трансформувала цю функцію, перетворивши публічну комунікацію на механізм мобілізації суспільств інших держав як автономного політичного ресурсу. Ключовим зрушенням стало зміщення фокусу з міжурядового формату взаємодії (модель Government-to-Government (G2G) на безпосередню апеляцію до громадян держав-партнерів (модель Government-to-People (G2P), за якої електорат є не стільки об'єктом культурного впливу, скільки активним суб'єктом політичного тиску [28]. Офіційні меседжі та публічні цифрові кампанії генералізують складні військові реалії до рівня зрозумілих для всіх символів. Це забезпечує «стискання» фактологічних

пластів, сприяє конкретизації цілей та легітимізує надання допомоги Україні як єдино прийнятну альтернативу. У цьому сенсі трансформація низових ініціатив діаспори, партнерських мереж (як-от American Coalition for Ukraine) чи міжнародних координаційних механізмів на зразок Кримської платформи функціонують як інструменти непрямой інтервенції у внутрішні політичні процеси інших держав, формуючи контекст впливу на державні преференції держав-партнерів.

Інструменталізація соціального тиску означає принципову зміну функціональної ролі публічної дипломатії, яка поступово втрачає класичну логіку «м'якої сили» та набуває ознак прямого політичного впливу [6]. Стратегічна новизна цього підходу полягає в трансформації комунікації із символічної у каузальну: публічні меседжі не лише репрезентують позицію держави, а безпосередньо генерують бажані наслідки у вигляді змін політичного курсу партнерів. Масова підтримка, сформована через емоційно насичені наративи, персоналізовані звернення та постійну присутність у медіапросторі, створює ситуацію, коли опір з боку іноземних урядів стає затратним з погляду внутрішньополітичної раціональності. Таким чином, соціальний тиск виконує функцію екзогенного механізму легітимації зовнішньополітичних рішень, які раніше вимагали тривалих закулісних узгоджень.

Це зрушення супроводжується суттєвими інституційними наслідками для самої дипломатичної служби. Посольства дедалі менше функціонують як «закриті канали» офіційної репрезентації держав [29] і дедалі більше – як комунікаційні центри, що працюють за логікою інформаційних кампаній. Дипломат у такій моделі набуває рис політичного комунікатора, кризового спікера та менеджера громадської думки, відповідального не лише за підтримання формальних контактів з елітами, а й за постійне виробництво публічної підтримки на рівні масової аудиторії держави перебування.

З теоретичного погляду це означає розмивання межі між зовнішньою та внутрішньою політикою: дипломатична діяльність починає опосередковано включатися у механізми демократичного представництва інших держав. Зовнішній актор більше не обмежується впливом на урядові структури, а інтегрується в процеси формування суспільного порядку денного, причому громадська думка стає проміжною ланкою між вимогами міжнародного середовища і національними рішеннями. Таким чином, соціальний тиск перетворюється з другорядного ефекту публічної дипломатії на її центральний операційний інструмент, змінюючи патерн політичних взаємодій у глобальному просторі.

Демократизація зовнішньополітичних рішень (Grassroots Legitimacy). Демократизація процесу ухвалення зовнішньополітичних рішень є однією з найпомітніших трансформацій, спричинених українським досвідом під час повномасштабної війни.

У класичній дипломатичній моделі зовнішня політика функціонувала як технократична діяльність, відокремлена від внутрішньополітичних процесів і захищена від прямого суспільного впливу аргументами про необхідність експертності, таємності та стратегічної раціональності [17]. Українська практика продемонструвала, що в умовах високої медіатизації та цифрової мобілізації ці передумови втрачають переконливість, а суспільна підтримка перетворюється на ключовий ресурс зовнішньополітичної ефективності. Таким чином, демократизація зовнішньополітичних рішень означає трансформацію джерел політичної легітимності в міжнародній сфері, за якої право визначати прийнятні межі зовнішньої політики зазнає поступового «зміщення» від вузького кола еліт до масової публічної сфери [30]. Системна практика проведення відкритих брифінгів та вебінарів МЗС є не лише комунікаційним актом, а механізмом інтерсуб'єктивної верифікації стратегічних рішень. Залучення експертних середовищ та громадських організацій до формування зовнішньополітичного порядку денного дає змогу деактуалізувати розрив між державною стратегією

та суспільними очікуваннями, «навантажуючи» дипломатичні кроки додатковою легітимністю. Таким чином, суспільна легітимність функціонує як передумова для державних рішень: санкціонування політичних актів відбувається не тоді, коли вони пройшли внутрішнє узгодження на рівні урядових структур, а тоді, коли вони є прийнятними з погляду масової аудиторії.

Особливо показовим є те, що суспільний тиск здатний впливати на зміну позицій навіть у тих сферах, які традиційно розглядалися як виключна компетенція державної влади, а саме у питаннях безпеки та військової допомоги. Публічна підтримка окремих ініціатив [27] створює ситуацію політичної неминучості, за якої утримання уряду від активних дій стає більш ризикованим, ніж ухвалення рішень, які попередньо розглядалися як сумнівні або неприйнятні. Тому зовнішньополітичний вибір легітимується не лише завдяки стратегічним аргументам, а через відповідність домінантним суспільним емоціям і ціннісним очікуванням.

Це зрушення має глибокі інституційні наслідки. Дипломатичні служби змушені інтегрувати механізми публічної комунікації безпосередньо в процес формування політики, перетворюючи громадську думку з об'єкта впливу на суб'єкта співучасті в управлінні. Поширюються практики відкритих брифінгів, публічних пояснень складних рішень, залучення громадських організацій та експертних спільнот до обговорення зовнішньополітичних стратегій. Таким чином, дипломатія втрачає характер закритої професійної сфери й набуває рис публічної політики, підзвітної широкій аудиторії.

З теоретичного погляду демократизація зовнішньої політики означає перегляд концепції політичного суверенітету. Якщо раніше він асоціювався з автономією державних інститутів у прийнятті стратегічних рішень, то нині суверенітет щораз більше розуміють як похідну від суспільної довіри та підтримки. Зовнішня політика втрачає статус «вищої» сфери (так званої High Politics), відокремленої від демократичних процедур, й інкорпорується у загальну логіку публічної підзвітності. У підсумку відбувається становлення легітимності нового типу, яку можна визначити як низову або громадянську. Дипломатія в таких умовах слугує «продовженням» демократичної політики, оскільки «вулиця» і соціальні мережі стають не менш важливими аренами напрацювання рішень, аніж урядові кабінети [22].

Мережево-центрична дипломатія (Network Diplomacy). Мережево-центричну дипломатію слід розглядати як одну з ключових інновацій сучасного міжнародного середовища, у якому традиційна модель елітарної, ієрархічно організованої зовнішньої політики поступово втрачає власну ефективність [19, с. 83]. Класична дипломатична модель ґрунтувалася на припущенні, що міжнародна політика є сферою виключної компетенції державних еліт, а всі інші учасники – громадянське суспільство, експертні спільноти, медіа – виконують периферійні або допоміжні функції. Українська практика принципово порушує цю «ієрархію». Досвід України демонструє, що класичне уявлення про дипломатію як винятковий спосіб взаємодії державних інституцій та політичних лідерів уже не відповідає динаміці розгортання глобальних процесів.

В умовах масштабних криз та гібридних викликів Україна суттєво розширила «операційне поле» дипломатичної діяльності, інституціоналізувавши участь горизонтальних мереж, які до цього традиційно перебували поза сферою формальних міжнародних практик. Успішним прикладом такого українського підходу є, зокрема, кампанія #KyivNotKiev, що забезпечила утвердження суб'єктної транслітерації у глобальному дискурсі. Водночас інструменталізація таких ініціатив, як StopFake, дає змогу координувати зусилля фактчекерів з метою протидії дезінформації, що формує горизонтальні зв'язки та посилює «вертикальні стратегії» держави.

Таким чином, мережево-центрична дипломатія означає структурну трансформацію суб'єктності міжнародної взаємодії, у межах якої держава перестає бути єдиним і монопольним носієм зовнішньополітичної діяльності, поступаючись місцем розподіленій системі акторів, об'єднаних спільною політичною метою. Центральною особливістю цього підходу є системна інтеграція недержавних акторів у зовнішньополітичний процес як автономних суб'єктів впливу. Волонтерські платформи, діаспорні організації, цифрові спільноти, журналісти-розслідувачі та фактчекінгові мережі виконують роль розширеного «дипломатичного корпусу», який, хоч і функціонує поза формальними інституційними рамками, проте діє «синхронізовано» з державними пріоритетами. У такій конфігурації дипломатична діяльність набуває багатокладного характеру: політичний сигнал продукується одночасно з багатьох центрів, посилюючи ефект присутності держави в глобальному інформаційному та політичному просторі.

Особливо показовою є роль цифрових спільнот і мережевих ініціатив, які функціонують у режимі постійної самоорганізації та високої швидкості реагування [21, с. 188–189]. Такі структури здатні оперативно збирати інформацію, верифікувати дані, виявляти дезінформаційні кампанії та поширювати альтернативні наративи швидше, ніж це дають змогу робити класичні дипломатичні канали. Тому зовнішньополітична комунікація втрачає лінійний характер і перетворюється на мережевий процес, завдяки якому генерується необхідний вплив шляхом координації автономних вузлів, а не завдяки централізованій інструкції.

Ця особливість призводить до глибоких інституційних наслідків. Держава переходить від директивного управління зовнішньою політикою до виконання функції стратегічного координатора, який задає вимір сенсам, але не контролює канали комунікації. Тому зовнішньополітична ефективність щораз більше зумовлюється здатністю інтегрувати різномірні мережі в цілісну комунікативну систему. У цьому аспекті громадянське суспільство функціонує як своєрідний «мультиплікатор сили», даючи змогу державі масштабувати власний вплив без пропорційного нарощування інституційних ресурсів.

З теоретичного погляду становлення мережево-центричної дипломатії означає розмивання класичної межі між внутрішньою та зовнішньою політикою. Актори, які формально не належать до державних структур, стають учасниками міжнародних взаємодій, здійснюючи вплив на репутацію, легітимність і переговорні позиції держав. Дипломатія втрачає характер закритої професійної сфери і перетворюється на форму колективної політичної діяльності, участь у якій беруть громадяни, експерти й активісти, продукуючи зовнішньополітичні результати.

Таким чином, формується нова модель «єдиного голосу», яка досягає узгодженості через мережеву синхронізацію [26], а не завдяки ієрархічному контролю. Держава лише конструює рамки спільної діяльності, в межах яких множинні актори відтворюють і підсилюють базовий політичний меседж. За цією логікою дипломатія набуває рис відкритої системи, у якій ефективність визначається не монополією на представництво, а здатністю координувати різномірні мережі у глобальному політичному просторі.

Культурна дипломатія як «ідентичнісна війна» (Identity Warfare). Традиційна модель культурної дипломатії ґрунтувалася на концепції «м'якої сили», відповідно до якої культура виконувала функцію нейтрального медіатора, покликаною формувати позитивний образ держави через мистецтво, освіту та міжкультурний обмін [25]. Сучасний український досвід засвідчує істотну трансформацію у розумінні та використанні культурної дипломатії, яка набуває рис «ідентичнісної війни», тобто системної боротьби за інтерпретацію історичних наративів, символічних ресурсів та культурних смислів у глобальному

публічному просторі. Наша держава опинилася у ситуації, коли культура перетворилася на чинник безпеки – засіб захисту власної ідентичності та водночас потужний інструмент з протидії імперським нарративам, що десятиліттями формували уявлення світової спільноти про Східну Європу, її історію та взаємини між народами регіону.

Український досвід демонструє, що культура може функціонувати не лише як засіб комунікації, а й як інструмент структурного домінування та легітимації імперських нарративів. У ситуації, коли історичні та культурні коди систематично використовуються для заперечення суб'єктності, культурна дипломатія набуває оборонно-наступального характеру. Йдеться про активне втручання в глобальні символічні режими, які відтворюють асиметрію між «центром» і «периферією» в історичному й культурному сенсі. Тому культурна дипломатія в умовах сучасного конфлікту зазнає принципової метаморфози, перетворюючись із інструменту символічної репрезентації на поле ідентичнісного протистояння. Переосмислення музейних експозицій («Reimagining the Museum») та впровадження ініціатив з документування свідчень очевидців (на зразок Museum of Civilian Voices) свідчать про формування нової парадигми в українській культурній дипломатії. Дипломатичні зусилля щодо виключення держави-агресора з престижних майданчиків (зокрема, Венеціанського бієнале) та реалізація проєктів на кшталт «Ukrainian wartime posters» експлікують перехід до активної деактуалізації імперських нарративів. У такий спосіб візуальний код війни трансформується у потужний інструмент міжнародної комунікації, що нівелює позірну привабливість культури агресора й утверджує автономність українського смислового простору.

Практики, що формуються в цьому контексті, орієнтуються на деконструкцію установлених категорій і репрезентацій. Кампанії з перегляду музейних атрибуцій, корекції назв творів мистецтва, публічне оскарження участі митців, пов'язаних із пропагандистськими структурами, або критичне переосмислення академічних дисциплін на кшталт славістики, означають втручання у глобальну інфраструктуру знання та пам'яті [4]. Таким чином, дипломатія перестав бути лише посередником між культурами і перетворюється на активного агента символічної реконфігурації, що змінює правила інтерпретації історії, мистецтва й культурного надбання.

Широкий інституційний ефект полягає у поступовому визнанні того, що культура може слугувати механізмом політичного впливу й інструментом закріплення нерівності. Під тиском українських ініціатив музеї, університети та культурні інституції змушені переглядати власні підходи до класифікації, канонізації та викладання, визнаючи необхідність деконструкції імперських рамок. У дипломатичному дискурсі з'являється й закріплюється поняття культурної деколонізації, яке переводить дебати про культуру з площини естетики в площину влади та відповідальності. Таким чином, культурна дипломатія трансформується на поле системної боротьби за інтерпретацію ідентичності, де символічні ресурси стають не менш важливими, ніж матеріальні чи військові спроможності.

Висновки. Аналіз українського досвіду сучасної дипломатії дає змогу виявити поступову трансформацію темпоральної логіки міжнародної політики, у межах якої час набуває статусу ключової операційної змінної дипломатичної діяльності. Темпоральна інтенсифікація змінює не лише ритм дипломатичної роботи, а і саму структуру ухвалення рішень, що дедалі більше набуває рис мережевої координації у режимі постійної комунікативної взаємодії. Паралельно з цим відбувається розширення суб'єктного поля дипломатії, яке охоплює ширший спектр недержавних акторів – громадянські мережі, експертні спільноти, цифрові платформи та діаспорні організації. У цій мережево-центричній конфігурації держава функціонує як координатор складної системи, в межах якої різнорівневі актори беруть участь у формуванні світового порядку. Не менш показовою є трансформація

семіотичної структури дипломатичної комунікації, що полягає у зростанні ролі стратегічного сторітелінгу, візуалізації та емоційно насичених форм політичної аргументації. Сучасна дипломатія функціонує як простір виробництва політичних смислів, де контроль над наративами стає важливим компонентом влади у міжнародному середовищі.

Водночас український досвід демонструє еволюцію джерел легітимності зовнішньополітичної діяльності, що проявляється у зростанні ролі публічної підтримки, цифрової мобілізації та практик радикальної прозорості. Така трансформація порушує ширшу теоретичну проблему – питання про зміну онтології дипломатії (як інституційної практики), що функціонує нині на перетині державної політики, глобальних комунікацій, взаємодії наративів та символічних репрезентацій.

Список використаної літератури

1. Габер Є. Новітні тренди у дипломатії: що змінює дипломатичний світ сьогодні і яким він буде у майбутньому? *Зовнішні справи*. 2021. Т. 31, № 5. С. 82–87.
2. Карпчук Н. Сучасні тренди дипломатичної комунікації: «Whatever works». *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2024. № 1 (18). С. 69–84. DOI: <https://doi.org/10.29038/2524-2679-2024-01-69-84>.
3. Климчук І. Роль публічної дипломатії КНР як інструмента м'якого впливу в африканському регіоні. *Регіональні студії* : науковий збірник / редкол.: М.М. Палінчак та ін. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2025. Вип. 41. С. 120–124. URL: <http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/41/22.pdf>.
4. Крицька К. Як Україна повертає культурну спадщину, вкрадену Росією – пояснюємо. URL: <https://explainer.ua/yak-ukrayina-povertaye-kulturnu-spadshhynu-vkradenu-rosiyeu-royasnuuemo/> (дата звернення: 13.03.2026).
5. Кубко В. Культурна дипломатія в системі стратегічних комунікацій України. *Вісник Львівського університету. Серія : Філософсько-політологічні студії*. 2022. Вип. 45. С. 125–134.
6. Мандзій А.-М. Рекомендації щодо застосування «м'якої сили» України в окремих державах (G7, Австрія, Швейцарія, Греція). URL: <https://analytics.intsecurity.org/soft-power-of-ukraine-in-europe/> (дата звернення: 13.03.2026).
7. Меженська О. Російсько-українська війна – війна дипломатії. *Актуальні проблеми політики*. 2024. Вип. 73. С. 134–141.
8. Ніжейко К., Лендел О. Сторітелінг в оборонному секторі. *Social Development and Security*. 2025. Vol. 15. No. 4. С. 242–249. DOI: <https://doi.org/10.33445/sds.2025.15.4.21>.
9. Перепелиця Г. Українська дипломатія в умовах російсько-української війни. *Україна дипломатична*. Київ, 2022. Вип. 23. С. 276–295. DOI: <https://doi.org/10.37837/2707-7683-2022-16>.
10. Резніков В., Коваль Ю. Дотримання норм дипломатичного протоколу та етикету як складова державної політики на сучасному етапі. *Актуальні проблеми державного управління*. 2024. № 1 (64). С. 176–193.
11. Романюк Р., Романюк Н. Імперативи сучасного міжнародно-політичного розвитку: тренди, техніки, тенденції. *Вісник Львівського університету. Серія : Міжнародні відносини*. 2017. Вип. 42. С. 140–152. URL: <https://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/intrel/article/view/7717/7708> (дата звернення: 13.03.2026).
12. Сидоренко С. Не тільки Крим, не тільки НАТО. Нерозкриті деталі «мирної угоди» між Україною, США і Росією. *Європейська правда*. 23 квітня 2025. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2025/04/23/7210115> (дата звернення: 13.03.2026).
13. Сухорольська І., Турчин Я. Громадська дипломатія та демократичний імідж держави. Львів, 2019. 272 с.

14. Тістик Р. Еволюція дипломатичних практик: «стара» та «нова» дипломатія у міжнародних відносинах. *Вісник Львівського університету. Серія : Філософсько-політологічні студії*. 2025. Вип. 61. С. 503–512. DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2025.61.58>.
15. Трубенкова А. Євгенія Кравчук: «Американським конгресменам я привезла уламки російського «Кинджала», який збив Patriot. Це справило враження». *Sestry*. URL: <https://www.sestry.eu/statti/ievgeniya-kravchuk-amerikanskim-kongresmenam-ya-privezla-ulamki-rosiyskogo-kindzhala-yakiy-zbiv-patriot-ce-spravilo-vrazhennya> (дата звернення: 16.02.2026).
16. Хоменська І., Івашук О. Базові концепти публічної дипломатії. *Інноваційна економіка*. 2023. № 4 (38). С. 13–19. DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2022.4.2>.
17. Adler-Nissen R. Diplomatic agency. *The SAGE handbook of diplomacy* / ed. by C. Constantinou, P. Kerr, P. Sharp. London : SAGE, 2016. P. 92–103.
18. Avenell E., Hastings Dunn D. Crisis diplomacy. *The SAGE handbook of diplomacy* / ed. by C. Constantinou, P. Kerr, P. Sharp. London : SAGE, 2016. P. 462–475.
19. Balzacq T., Charillon F., Ramel F. (eds.). *Global diplomacy: an introduction to theory and practice*. Cham : Palgrave Macmillan, 2019. 570 p.
20. Berridge G. *Diplomacy: theory and practice*. 6th ed. Basingstoke ; New York : Palgrave Macmillan, 2022. 259 p.
21. Bjola C., Kornprobst M. *Understanding international diplomacy: theory, practice and ethics*. 2nd ed. London ; New York : Routledge, 2018. 304 p.
22. Conley Tyler M., Beyerinck C. Citizen diplomacy. *The SAGE handbook of diplomacy* / ed. by C. Constantinou, P. Kerr, P. Sharp. London : SAGE, 2016. P. 521–529.
23. Constantinou C. *On the way to diplomacy*. Minneapolis : University of Minnesota Press, 1996. 180 p.
24. Cooper A., Cornut J. The changing practices of frontline diplomacy: new directions for inquiry. *Review of International Studies*. 2019. Vol. 45. No. 2. P. 300–319.
25. Goff P.M. Cultural diplomacy. *Routledge handbook of public diplomacy* / ed. by N. Snow, N.J. Cull. 2nd ed. London ; New York : Routledge, 2020. P. 30–36.
26. Heine J. From club to network diplomacy. *The Oxford handbook of modern diplomacy* / ed. by A. Cooper, J. Heine, R. Thakur. Oxford : Oxford University Press, 2013. DOI: <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199588862.001.0001> (дата звернення: 12.03.2026).
27. Huijgh E. Public diplomacy. *The SAGE handbook of diplomacy* / ed. by C. Constantinou, P. Kerr, P. Sharp. London : SAGE, 2016. P. 437–450.
28. Izadi F., Nelson R. Ethics and social issues in public diplomacy. *Routledge handbook of public diplomacy* / ed. by N. Snow, N.J. Cull. London ; New York : Routledge, 2020. P. 391–404.
29. Jönsson Ch. Diplomacy, communication and signaling. *The SAGE handbook of diplomacy* / ed. by C. Constantinou, P. Kerr, P. Sharp. London : SAGE, 2016. P. 79–91.
30. Kerr P. Diplomats and politicization. *The Palgrave handbook of diplomatic reform and innovation* / ed. by P.W. Hare, J.L. Manfredi-Sánchez, K. Weisbrode. Cham : Palgrave Macmillan, 2023. P. 111–131.
31. Maley W. Quiet and secret diplomacy. *The SAGE handbook of diplomacy* / ed. by C. Constantinou, P. Kerr, P. Sharp. London : SAGE, 2016. P. 451–461.
32. Pehar D. Diplomatic ambiguity: from the power-centric practice to a reasoned theory. URL: <https://files01.core.ac.uk/download/pdf/14378978.pdf> (дата звернення: 13.03.2026).
33. Sending O.J., Pouliot V., Neumann I.B. (eds.). *Diplomacy and the making of world politics*. Cambridge : Cambridge University Press, 2015. 320 p.
34. Sharp P. *Diplomatic theory of international relations*. Cambridge : Cambridge University Press, 2009. 352 p.

RECONFIGURING DIPLOMACY: UKRAINE'S ROLE IN SHAPING CONTEMPORARY GLOBAL PRACTICES

Rostyslav Romaniuk

*Ivan Franko National University of Lviv,
Faculty of International Relations,
Department of International Relations and Diplomatic Service
Sichovykh Striltsiv str., 19, 79000, Lviv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0001-5573-1474>*

Nataliia Romaniuk

*Ivan Franko National University of Lviv,
Faculty of International Relations,
Department of European and Regional Studies
Sichovykh Striltsiv str., 19, 79000, Lviv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-0772-9369>*

This article examines the transformation of contemporary diplomacy through the prism of Ukraine's experience during the period of full-scale war. The study addresses the problem of changing the analytical framework within which diplomacy is interpreted as a specific form of international political interaction. The growing complexity of the global information environment, the intensification of the temporal dynamics of political processes, and the expansion of the range of actors in international politics are shaping a new configuration of diplomatic activity that extends beyond the boundaries of the classical model of diplomacy as inter-state negotiation and procedural coordination of foreign policy decisions.

The analysis focuses on several interrelated transformations evident in contemporary diplomatic practice. These include the emergence of a regime of operational chronopolitics, within which the speed of response becomes a key parameter of foreign policy effectiveness; the instrumentalization of strategic social pressure through the mechanisms of public diplomacy and digital mobilization; the growing use of strategic storytelling and visual narratives as instruments for generating international support; the institutionalization of network-centric diplomacy, which integrates state and non-state actors into a multilevel system of foreign policy interactions; and the establishment of a standard of radical transparency as a new regime of communicative legitimacy in the context of intensified information competition.

Special attention is devoted to the transformation of cultural diplomacy, which increasingly functions as a space of identity contestation over the interpretation of historical narratives and symbolic resources in the global public sphere. In this context, the Ukrainian experience can be understood as a distinctive laboratory for emerging diplomatic practices associated with the experimental reconfiguration of temporality, subjectivity, and communication formats in international politics.

The methodological basis of the study is a conceptual-reflective approach to the analysis of diplomacy, which makes it possible to consider diplomacy as a complex system of discursive and communicative practices through which elements of international reality are constructed. The article demonstrates that Ukraine's diplomatic experience highlights the need to reconsider traditional theoretical assumptions about the boundaries, subjectivity, and temporal logic of diplomatic activity in the contemporary global environment.

Key words: foreign policy, Ukrainian diplomacy, transformation of diplomacy, network-centric diplomacy, soft power, cultural diplomacy, chronopolitics, storytelling, discourse, global processes.

Дата першого надходження статті до видання: 27.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 28.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026